

Göteborgs universitet
Box 100
405 30 GÖTEBORG

Miljö- och energidepartementet
103 33 STOCKHOLM

m.remissvar@regeringskansliet.se

REMISSVAR SOU 2019:13

Regeringskansliet har anmodat Göteborgs universitet att inkomma med synpunkter på 2030-delegationens betänkande *Agenda 2030 och Sverige: Världens utmaning – världens möjlighet* (SOU 2019:13). Göteborgs universitets övergripande bedömning är att utredningens förslag bör tillstyrkas, inte minst för att Sverige som land inte har råd att inte agera (s. 24). Agenda 2030-delegationens förslag är brett förankrade och landar tydligt i Sveriges ordinarie styrprocesser, nationellt, regionalt och lokalt samt för det internationella utvecklingsarbetet.

Inledningsvis beskrivs universitetets övergripande synpunkter följt av mer detaljerade kommentarer till betänkandets olika kapitel.

Övergripande synpunkter

Göteborgs universitet menar att Sveriges globala ansvar i Agenda 2030 bör konkretiseras ytterligare för att stimulera transformativa processer och vägval för en hållbar framtid.

Göteborgs universitet anser att regelbundna handlingsplaner bör övervägas för att säkerställa genomförandet av Sveriges arbete för Agenda 2030. Sådana handlingsplaner kan ligga till grund för det nationella, regionala och lokala arbetet och utvärderas. Göteborgs universitets rekommendation är att utnyttja internationella erfarenheter i formuleringen av handlingsplanerna och hur olika myndigheter kan samverka kring handlingsplanernas struktur och innehåll, metodutveckling, kunskapsgenerering, finansiering och kommunikation.

Göteborgs universitet ställer sig särskilt positivt till delegationens förslag om forum för dialog i landets regioner och menar att detta är en mycket betydelsefull aktivitet som kräver ett långsiktigt ansvarstagande av berörda parter. Särskilt viktigt är att även regionala lärosäten finns representerade inom sådana processer.

Universitetet stöder delegationens rekommendation att OECD:s prioriterade områden för forskning och innovation även fortsättningsvis lyfts fram som vägledning för det svenska arbetet med Agenda 2030 (s. 106). Partnerskap, medborgarperspektiv, samarbete och digitalisering är nyckelord för förverkligandet av Agenda 2030.

Göteborgs universitet menar att det krävs förtydliganden kring myndigheternas ansvar och roll för de olika delarna i betänkandet, inklusive uppföljning av hur väl delegationens förslag att utveckla processer och strukturer (sid 67) integreras i ordinarie politiska styrprocesser. Detta ställer även krav på det transformativa arbete som behöver göras, dels för att integrera nya strukturella arbetssätt för myndigheter för att involvera akademien, näringslivet och medborgarna, dels för att ge ökad flexibilitet och förändringstakt.

Kommentarer på betänkandets förslag

Kapitel 4

Delegationens beskrivning av Sveriges omställning till ett modernt och hållbart välfärdssamhälle saknar en tydlig beskrivning av akademiens roll.

Kapitel 5

Göteborgs universitet instämmer i delegationens förslag om ett riksdagsbundet mål för genomförandet av Agenda 2030 (s.75)

Kapitel 6

Delegationens förslag om en Agenda 2030-kommitté beskrivs (s. 83) utan att tydligt peka på högskolornas och universitetens roll(er) i kommitténs arbete. Ett förtydligande kring vetenskaplig förankring, kunskap och mentorskap genom samverkan med lärosäten vore önskvärt.

Kapitel 7

Göteborgs universitet stöder utredningens förslag om uppdatering av det förvaltningspolitiska målet med tillägget om ”genomförandet av Agenda 2030” i avsnitt 7.2. Ett möjligt förtydligande kan vara följande skrivning:

- Statens myndigheter ges idag instruktioner via Ekonomistyrningsverket (ESV) och regleringsbrev. ESV bör ges förtydligt ansvar att identifiera synergier och målkonflikter mellan verksamhetsområdena med bärning på hållbar utveckling. Detta bör gälla såväl inom respektive myndighet såsom mellan dem. ESV bör ges ett samlat ansvar för denna uppföljning.

Göteborgs universitet stöder föreslagna uppdateringar i myndighetsförordningen och att myndigheterna ska ansvara för att hållbar utveckling blir en integrerad del av förvaltningspolitiken (s. 95). Av detta följer att statsanställda bör ha en god kunskap om agendan, därmed kan en ökad kompetensinsats och fortbildning behövas – gärna i samverkan med akademien och de myndigheter som ”går före” (s. 98). Göteborgs universitet anser därför att detta kunskapsbehov även behöver säkerställas på regional och kommunal nivå, i tät samverkan med akademi och regionala/lokala intressen.

Göteborgs universitet stöder skrivningen i avsnitt 7.5 att ”Om det är behövligt ska man ställa villkor i nivå med kollektivavtal” i samband med *offentlig upphandling*. Vid upphandling bör olika miljökonsekvenser kunna preciseras för olika alternativ där det ”mest hållbara” alternativet bör ges företräde. Universitetet stöder delegationens beskrivning av hur Statens inköpscentral bör kunna få ett särskilt uppdrag i detta hänseende (s. 101).

Kapitel 8

Göteborgs universitet stöder delegationens beskrivning av forskningens roll i Agenda 2030-arbetet genom att ställa diagnos och identifiera samband och mekanismer av betydelse för förståelse för samhällsutmaningar. Göteborgs universitet menar dock att kraven på samverkan mellan myndigheter och akademien behöver preciseras, samt att delegationens förslag till forskningspropositionen (s. 105) ska förtydligas med att även utbildningsbehovet, specifikt inom högre utbildning, ska belysas.

Delegationen föreslår i avsnitt 8.1 *Agenda 2030 i finansieringen av forskning och innovation* att en utredning tillsätts, antingen inom ramen för kommittéväsendet eller inom Regeringskansliet, för att se hur tvärdisciplinär kompetens kan stimuleras och premieras,. Göteborgs universitet menar att det är angeläget att som en del i förutsättningarna för ett utökat samarbete, transdisciplinär och tvärvetenskaplig forskning och kunskapsutveckling främja sådan gränsöverskridande kompetens. Universitetet instämmer i delegationens bedömning av behovet av en omfattande utmaningsdriven forskning och innovation, för att identifiera synergier, målkonflikter och lösningar på systemnivå (s. 107), samtidigt som forskningens frihet, obundenhet och kritiska förhållningssätt är dess styrkefaktor som skapar trovärdighet, inte minst för så kallad evidensbaserad policy.

Det är bra att myndigheter och även då universitet och högskolor ska få ett uppdrag att belysa forsknings- och innovationsbehov i relation till Agenda 2030 (s. 110).

Delegationens bedömning att det finns ett ökat behov av samverkan mellan forskningsfinansiärer samt ett behov att klassificera forskningsansökningar i relation till Agenda 2030 och SDG:s är lovvärd.

Göteborgs universitet anser att det är viktigt att högre utbildning omfattas i regeringens arbete för att uppnå SDG 4.7 . Då forskning visar att högskoleutbildade tenderar att ha höga klimatavtryck och negativ miljöpåverkan bör det betonas att kurser och program på högskolenivå i görligaste mån ska integrera hållbar utveckling/Agenda 2030 (s. 114).

Kapitel 9

Delegationen pekar i avsnitt 9.1 *Stärka genomförandet i fler kommuner/landsting* ut att kommuner och landsting har centrala roller i genomförandet av Agenda 2030, och betonar vikten av att arbetet är integrerat i ordinarie funktioner och styrning. Det finns dock stora skillnader och många kommuner står inför stora utmaningar. Göteborgs universitet vill framhålla att universitets- och högskolesektorn kan bidra till att stärka den strategiska kapaciteten genom samordnings- och analysfunktioner, samt med erfarenheter från att arbeta inom tvärdisciplinära områden.

Betänkandet poängterar även behovet av ett samstämmigt agerande mellan staten, landstingen och kommunerna för att genomförandet av Agenda 2030 ska bli så effektivt som möjligt (s.119), och att det behöver finnas utrymme för innovationer inom hållbar utveckling på lokal och regional nivå. Här anser Göteborgs universitet att regionala forum, som t ex Agenda 2030 i Väst¹ kan bidra och kroka arm med olika lokala och/eller regionala initiativ.

Delegationen föreslår i avsnitt 9.3 *Regional tillväxtpolitik med fokus på hållbar utveckling* ett tillägg till det riksdagsbundna målet för den regionala tillväxtpolitiken som förtydligar begreppet hållbar utveckling att lyda ”i syfte att uppnå en miljömässigt, socialt och ekonomiskt

¹ <http://www.gamenetwork.se/om-game/agenda-2030-i-vast/>

hållbar utveckling”. Göteborgs universitet stödjer förslaget eftersom det ger ett tydligt signalvärde.

Göteborgs universitet stöder den bedömning delegationen gör av myndigheters roll för potentialen att stärka hållbar upphandling i sektion 9.5 *Offentlig upphandling*, och ser en tydlig roll för akademien att bidra med kompetensutveckling.

Kapitel 10

Göteborgs universitet stöder delegationens förslag i sektion 10.1 *Nationellt Agenda 2030-forum*, att regeringen bör arrangera ett nationellt Agenda 2030-forum inför att Sverige lämnar en fördjupad nationell rapportering om genomförandet av Agenda 2030 till FN:s högnivåmöte för hållbar utveckling (HLPF). Universitetet anser dock att man ska se över och integrera/samordna antalet nationella konferenser ur ett hållbarhetsperspektiv.

Göteborgs universitet stöder även delegationens förslag att genomföra regionala Agenda 2030-forum för olika sektorer och aktörer på lokal och regional nivå (sektion 10.2 *Regionala Agenda 2030-forum*) men för avsedd nytta är det viktigt att säkerställa att alla/rätta aktörer kan delta.

Kapitel 12

Arbetsmarknadens parter har en stor roll att fylla för det transformativa arbetet kring Agenda 2030. En nära relation mellan universitet och arbetsmarknadens parter skulle ytterligare påskynda omställningsprocessen, vilken är en nödvändighet för måluppfyllandet av Agenda 2030. Göteborgs universitet föreslår därför ett starkt samarbete och erfarenhetsutbyte mellan universitet och arbetsmarknadens parter, där akademi och arbetsmarknadens parter tillsammans kan formulera de stora komplexa frågeställningarna, samt att gemensamt utforma förslag till lösningar. Detta gäller exempelvis i det avsnitt som rör arbete för socialt och ekonomiskt hållbar utveckling, omställningen av Sverige till ett klimatneutralt samhälle, ökad jämlikhet och jämställdhet (avsnitt 12.1 s 145-148).

Arbetsmarknadens parter kommer att behöva kompromissa, prioritera och ha en stor förståelse för att hantera målkonflikter och behöver därför kunna känna sig trygga att de beslut som tas är baserade på kunskap som är vetenskapligt väl förankrade. De modeller som Sveriges arbetsmarknad vilar på är goda, men långt ifrån tillräckliga för en omställning i den omfattning som skulle behövas. Eftersom arbetsmarknadens parter utgörs av en så omfattande del av Sveriges befolkning skulle insatser genom samarbeten för transformativa processer innebära inte bara en stor genomslagskraft nationellt utan de har också möjlighet till en starkt ökad förändringstakt i arbetet mot att uppnå agendans mål vilket skulle kunna gynna såväl nationella som internationella aktörer. Baserat på den forskning som finns och bedrivs inom universiteterna så har de mycket värdefull kunskap att bidra med till samarbetet mellan arbetsmarknadens parter.

Det är viktigt att betona att det transformativa arbetet som Agenda 2030 innebär kommer kräva en ökad flexibilitet och resiliens för arbetsmarknadens parter på alla nivåer. Stora förändringar är långsiktigt nödvändiga men kan på kort sikt innebära en högre belastning för arbetsmarknadens parter. Här är ett gott myndighetssamarbete mellan beslutsfattare och akademi av yttersta vikt för att hitta stöttande strukturer.

Ärendets beredning

Göteborgs universitet har via Göteborgs centrum för hållbar utveckling (GMV) genomfört en öppen beredningsprocess där samtliga forskare, lärare, studenter och övrig personal har varit inbjudna till möten för att diskutera betänkandets förslag samt att inkomma med synpunkter på betänkandet.

Eva Wiberg
rektor